

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
державного некомерційного підприємства
«Всеукраїнський лікувально-реабілітаційний центр
«Циблі»»**

06.03.2025

м. Київ, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 191, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 06.03.2025 групою національного превентивного механізму (далі – НПМ) здійснено відвідування державного некомерційного підприємства «Всеукраїнський лікувально-реабілітаційний центр «Циблі»» (далі – Заклад, Центр).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Луфференко Владислав Олександрович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Оладов Сергій Андрійович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Ковальов Олександр Юрійович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Троян Вікторія Володимирівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Палій Олександр Миколайович, регіональний координатор взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в місті Києві та Київській області.

Загальна інформація.

Заклад знаходиться за адресою: вул. Лісова, буд. 2, с. Циблі, Бориспільський р-н, Київська обл.

Центр розрахований на перебування 600 пацієнтів. На день відвідування у Закладі знаходилось 427 осіб.

Загальна численність штату Закладу складає 875 штатних одиниць.

Відповідно до Статуту державного некомерційного підприємства «Всеукраїнський лікувально-реабілітаційний центр «Циблі»», затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 25 грудня 2024 року № 2168, Заклад є державним некомерційним підприємством, заснованим на державній власності, належить до сфери управління МОЗ і є підзвітним йому.

Указом Президента України від 23 травня 1996 року № 367 «Про національний Заклад – Український державний медико-соціальний центр ветеранів війни»

Закладу надано статус національного Закладу та встановлено, що його діяльність перебуває під патронатом Президента України.

Основною метою діяльності Центру є: надання пацієнтам первинної, спеціалізованої лікувальної, реабілітаційної, паліативної, амбулаторної, стаціонарної, профілактичної, консультативно-діагностичної, лікувально-профілактичної та іншої довготривалої медсестринської допомоги, медичної допомоги, впровадження експериментальних та новітніх медичних технологій; підготовка наукових та медичних кадрів у сфері охорони здоров'я; проведення досліджень, науково-дослідних і науково-технічних розробок, виконання робіт у галузі лікувальної, реабілітаційної, паліативної, профілактичної, діагностичної, лікувально-профілактичної та іншої допомоги, в тому числі за державними цільовими програмами, та забезпечення їх впровадження.

Центр є закладом охорони здоров'я України, який діє на підставі законодавства України про охорону здоров'я та інших нормативно-правових актів, прийнятих на його виконання.

Відповідно до рішення Ради оборони Харківської області від 25.04.2024 (протокол № 13) та вимог постанови Кабінету Міністрів України від 01.06.2023 № 546 «Про тимчасове переміщення (евакуацію) дітей та осіб, які проживають або зараховані до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування на цілодобове перебування, та їх повернення», а також листа МОЗ від 04.06.2024 № 25/22930/2-24, у зв'язку із загостренням ситуації в Харківській області внаслідок збройної агресії РФ, з метою збереження життя, МОЗ на підставі звернення Харківської обласної військової адміністрації звернулося до Закладу з проханням прийняти на тимчасове перебування терміном до шести місяців підопічних інтернатних закладів Харківської області із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, а саме з психоневрологічного відділення комунальної установи Богодухівського дитячого будинку-інтернату (78 осіб жіночої статі) та комунальної установи Малиженського психоневрологічного інтернату (53 особи жіночої статі).

У підсумку, з 30.05.2024 до Центру було госпіталізовано на реабілітацію 168 підопічних з комунальних установ Харківської області КУ «Богодухівський дитячий будинок-інтернат» та КУ «Малиженський психоневрологічний інтернат».

Госпіталізація підопічних, як пацієнтів Центру відбулася відповідно до вимог Порядку направлення пацієнтів до закладів охорони здоров'я та фізичних осіб-підприємців, які в установленому законом порядку одержали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики та надають медичну допомогу відповідного виду, затвердженого наказом МОЗ 28 лютого 2020 року № 586.

Зазначене свідчить, що підопічні комунальної установи «Богодухівський дитячий будинок-інтернат» та комунальної установи «Малиженський психоневрологічний інтернат», яких було госпіталізовано до Центру, є його

пацієнтами та проходять реабілітацію в Центрі, а отже їхнє перебування є тимчасовим.

Відповідно до інформаційної довідки про стан фінансування Закладу, фінансування на 2024 рік склало 22 217 651,04 грн., крім того, благодійна допомога в натуральній формі за 2024 рік склала 10 269 198,90 грн. Станом на 2025 рік благодійна допомога в натуральній формі за січень-лютий 2025 року становить 2 416 578,58 грн.

Згідно з інформаційною довідкою про витрати на харчування та медикаменти на одну особу на добу за час їх перебування в Закладі в період з 01.06.2024 по 01.03.2025, складає: на медикаменти 22,39 г, на продукти харчування 103,58 грн.

Територія Закладу огорожена, доглянута та облаштована для комфортного перебування пацієнтів. У зоні відпочинку є прогулянкове подвір'я, а також капличка, в якій можливо задовольняти свої релігійні потреби (фото 1, 2, 3).

Заклад забезпечений централізованим водопостачанням і опаленням, а також гарячою водою. Температурний режим у палатах відповідає комфортним умовам проживання.

На території Закладу розташовані наступні будівлі:

- патологоанатомічний корпус;
- харчовий блок;
- центр освіти, дозвілля та соціальної адаптації;
- адміністративний корпус;
- лікувальний корпус 1;
- лікувальний корпус 2;
- лікувальний корпус 3;
- лікувальний корпус 4;
- лікувальний корпус 5;

Вікна Закладу незагратовані, на кожному поверсі розміщені схеми евакуації.

Працівники Закладу здійснюють регулярне та якісне прибирання палат і приміщень загального користування. Забезпечують індивідуальний догляд за пацієнтами, які потребують постійної допомоги, зокрема у годуванні та проведенні санітарно-гігієнічних процедур. Стан палат, постільної білизни та одягу підтримують на задовільному рівні.

У приміщенні харчоблоку дотримуються вимог санітарних стандартів: відсутні сторонні запахи, робочі поверхні та посуд утримуються в чистоті, витяжна система перебуває у справному стані. Харчоблок забезпечений гарячою та холодною водою. Працівники, залучені до роботи на харчоблоці, проходять медичні огляди у встановлені терміни.

У корпусах Закладу забезпечено безперешкодний, цілодобовий доступ до питної води, а також наявний посуд для пиття. Для пацієнтів створено відповідні умови, які сприяють комфортному перебуванню.

Відповідно до наказу МОЗ від 10 грудня 2014 року, Заклад отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, серія АЕ № 571226.

Крім того, Заклад має ліцензію на право здійснення господарської діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, рішення про видачу ліцензії від 11 серпня 2017 року № 787.

Активно підтримується взаємодія з благодійними та волонтерськими організаціями, завдяки якій Заклад отримує гуманітарну допомогу. Ця допомога ретельно обліковується та використовується для забезпечення потреб пацієнтів.

Заклад забезпечений потужними генераторами (фото 4).

У Центрі наявні два автобуси для перевезення пацієнтів з можливістю транспортування маломобільних груп населення, які передано Закладу за сприяння Всесвітньої організації охорони здоров'я та МОЗ (фото 5).

Медичне обслуговування у Закладі здійснюється в повному обсязі. На території Закладу функціонує медичний центр, в якому розміщуються процедурний кабінет, стоматологічний кабінет, кабінет медичного персоналу, а також зберігається вся медична документація пацієнтів. Крім того, наявний аптечний склад. Пацієнти Закладу відмічають покращення свого стану здоров'я.

Протягом 2024 – 2025 років у Закладі померло 3 пацієнта: одна особа від ушкоджень, отриманих внаслідок падіння, одна особа від двобічної пневмонії та одна особа від ішемічного інсульту.

Під час відвідування група НПМ відзначила відкритість пацієнтів до спілкування та їх позитивне ставлення до членів групи. У рамках відвідування проведено конфіденційні бесіди зі 100 пацієнтами.

Скарг на неналежне поводження, якість догляду або умови проживання від пацієнтів не надходило.

Додатково, варто зазначити, що з травня 2025 року розпочнуться роботи з реконструкції лікувальних корпусів 1, 3 та 4 Центру, що потребуватимуть повного вивільнення корпусу 1 та 3, ліжковий фонд яких складає більше 2/3 ліжкового фонду Центру. Це вимагатиме ротації профільних пацієнтів до корпусу 2.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

1. Групою НПМ встановлено порушення норм площі на одного хворого у палаті (не менше ніж 6 м²) згідно вимог Державних будівельних норм України (далі – ДБН) В.2.2-10-2001 «Будинки і споруди. Заклади охорони здоров'я» (фото 6, 8).

Відповідно до доповіді Європейського комітету з питань запобігання катуванням (далі – Стандарти КЗК) «Поміщення особи до психіатричного

лікувального закладу без її на те згоди» (СРТ/Inf(98)12-part) створення позитивного терапевтичного середовища, насамперед передбачає, забезпечення пацієнту достатнього простору для проживання, так само як і нормального освітлення, опалення та провітрювання, а також підтримання закладу в належним чином відремонтованому стані, який відповідає гігієнічним нормам.

2. Підвальне приміщення Закладу, що облаштоване як укриття, не відповідає вимогам Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, абзацу другого підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, а також вимог наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» (фото 9, 10). У разі оголошення сигналу «Повітряна тривога», пацієнти продовжують перебувати у палатах. Крім того, укриття не повною мірою відповідає вимогам доступності для осіб, які відносяться до маломобільних груп населення, оскільки на маршруті руху є перешкоди, зокрема ями, високі пороги та круті сходи.

3. Встановлено порушення Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 15 січня 2018 року № 25, а також ДСТУ 4297-2004 «Технічне обслуговування вогнегасників. Загальні технічні вимоги», а саме: у коридорах відділень, сходах загального користування розміщені вогнегасники, термін яких закінчився, і такі, що не мають належних відміток про обслуговування (фото 11). Крім того, у відділенні, де розміщені пацієнти психоневрологічного профілю, виявлено вогнегасник, який розміщений таким чином, що ним неможливо скористатися в разі потреби (фото 12).

4. Додатково було встановлено, що в більшості будівель Закладу відсутня пожежна сигналізація, що порушує вимоги Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417.

5. У порушення пункту 34 Стандартів КЗК у Закладі відсутні умови для вільного пересування маломобільних осіб (відсутні пандуси, підйомники, поручні, тощо), не створено умов для людей з інвалідністю та маломобільних груп населення відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» а саме:

- наявні круті міжповерхові сходи, які не пристосовані для використання маломобільними особами чи користувачами крісел колісних;

- у санітарно-гігієнічних приміщеннях не встановлено поручні або інші пристосування;
- верхня і нижня сходинки в Закладі не промарковані та не контрастують у відношенні до інших сходінок сходового маршу і до горизонтальних площадок сходового маршу.

6. В частині палат Закладу не дотримуються вимоги основних положень ДБН В.2.2-10:2022 «Заклади охорони здоров'я. Основні положення», зокрема, пункту 8.3.2.7: недостатнє забезпечення твердим інвентарем. Відсутність у відділеннях приліжкових тумб, стільців, шаф для зберігання речей.

Стандарти КЗК наголошують на важливості створення позитивного терапевтичного середовища, що передбачає забезпечення пацієнту достатнього простору для проживання, бажано, щоб у розпорядженні пацієнтів були тумбочки біля ліжок і шафи для одягу, сантехнічне облаштування таким чином, щоб не порушувати права пацієнта на приватність під час здійснення гігієнічних процедур.

7. Міністерством соціальної політики України розроблено та затверджено наказом від 17.08.2018 № 1173 Порядок використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів. Однак, під час спілкування з підопічними з числа внутрішньо переміщених осіб, встановлено, що багато підопічних Закладу не мають можливості розпоряджатися коштами своїх карткових рахунків. Зазначена ситуація склалася в результаті бездіяльності адміністрації комунальної установи Богодухівського дитячого будинку-інтернату та комунальної установи Малиженського психоневрологічного інтернату, адже після оформлення карток для отримання вищезазначених нарахунків адміністрацією зазначених закладів не було передано картки своїм підопічним. Так, уже близько 10 місяців підопічні комунальної установи Богодухівського дитячого будинку-інтернату та комунальної установи Малиженського психоневрологічного інтернату не мають змоги використовувати належні їм кошти.

8. При спілкуванні з пацієнтами Закладу до групи НПМ надійшли повідомлення від них про те, що вони не можуть вільно задовольняти свої релігійні потреби, а саме – відвідувати капличку, яка знаходиться на території Закладу. Групою НПМ було встановлено, що зазначена перепона до реалізації релігійних потреб виникла через те, що зазначені пацієнти не мають змоги вільно пересуватися територією Закладу, а відвідують вулицю двічі на добу в супроводі персоналу Закладу.

Адміністрацією Закладу було повідомлено, що зазначені заходи були вжиті після того, як переміщені пацієнти почали завдавати клопоту іншим пацієнтам Закладу, які перебувають на реабілітації.

9. У палатах, у яких проживає більше, ніж одна особа, відсутні ширми для забезпечення приватності під час здійснення індивідуальних гігієнічних процедур. Зазначене створює умови, за яких неможливо забезпечити приватність підопічним і створити позитивне терапевтичне середовище, що не відповідає пункту 34 розділу III Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню.

10. Групою НПМ було встановлено, що одяг та взуття переміщених пацієнтів не персоналізовані. Відповідно до рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (CPT/Inf(98)12-part), зазначені умови не сприяють зміцненню почуття самотності особистості та особистої гідності підопічних, а індивідуалізація одягу є однією з форм процесу лікування.

11. Відповідно до Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом МОЗ від 16.12.2003 № 584 пункт 4 розділу II у приміщеннях, де зберігаються лікарські засоби слід підтримувати температуру та вологість повітря, які відповідають вимогам інструкції для медичного застосування лікарського засобу однак частина наявних у закладі лікарських засобів зберігаються на постах медичних сестер без контролю температури та рівня вологості в шафках (фото 13).

Також під час відвідування виявлено лікарські засоби, які зберігаються на постах медичних сестер, з терміном придатності, що минув (фото 14). Вживання протермінованих лікарських засобів несе загрозу життю та здоров'ю підопічних.

Відповідно до вимог статті 23 Закону України «Про лікарські засоби» від 04.04.1996 № 123/96-ВР, неякісні лікарські засоби, включаючи ті, термін придатності яких закінчився, підлягають утилізації та знищенню. Такі вимоги диктують передусім Правила утилізації та знищення лікарських засобів, які затверджені наказом МОЗ № 242 від 24.04.2015 (далі – Правила № 242). Правила № 242 визначають загальні вимоги поводження з лікарськими засобами, що не підлягають подальшому використанню з метою недопущення попередження негативного впливу на здоров'я людини та навколишнє природне середовище. Такі лікарські засоби вилучаються з обігу, а факт їх наявності фіксується актом. Форма акта про наявність лікарських засобів, що не підлягають подальшому використанню, для суб'єктів господарювання наведена у додатку 1 до Правил № 242. Лікарські засоби, що не підлягають подальшому використанню, набувають статусу «відходів» та передаються для утилізації або знешкодження до суб'єктів

господарювання, які мають відповідні ліцензії на провадження господарської діяльності у сфері поводження з небезпечними відходами.

12. Групою НПМ виявлено, що підопічних комунальної установи Богодухівський дитячий будинок-інтернат та комунальної установи Малиженський психоневрологічний інтернат переміщено до державного некомерційного підприємства «Всеукраїнський лікувально-реабілітаційний центр «Циблі»» терміном до 6 місяців, з травня 2024 року до грудня 2024 року. Однак станом на березень 2025 року підопічні зазначених закладів перебувають у Центрі.

Так, слід зауважити, що перебування підопічних зі стійкими інтелектуальними та/або психіатричними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду в Закладі, що не відповідає профілю їх захворювань, створює суттєві порушення їх прав, адже профіль Закладу не надає можливості для належного догляду та лікування за підопічними через відсутність відповідного фахового персоналу, а також створює суттєве навантаження на Центр і негативно впливає на виконання його основної мети, що, в свою чергу, впливає на інших пацієнтів.

Принагідно зазначаємо, що більшість порушень прав переміщених пацієнтів пов'язані з їхнім перебуванням у Центрі, який не є спеціалізованим Закладом для такого типу підопічних.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Державному некомерційному підприємству «Всеукраїнський лікувально-реабілітаційний центр «Циблі»» забезпечити:

- контроль за термінами придатності та режимом зберігання лікарських засобів;
- можливість переміщеним пацієнтам задовольняти релігійні потреби в Центрі;
- ширми для приватності під час здійснення індивідуальних гігієнічних процедур;
- корпуси Центру для потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;
- заходи щодо усунення інших наведених порушень прав осіб, які перебувають в Центрі, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності Центру.

2. Комунальній установі Богодухівський дитячий будинок-інтернат:

- вжити негайних заходів для поновлення права підопічних на володіння, користуватися та розпоряджатися своєю власністю, а саме вирішити питання можливості розпоряджатися коштами своїх карткових рахунків.

3. Комунальній установі Малиженський психоневрологічний інтернат:

- вжити негайних заходів для поновлення права підопічних на володіння, користуватися та розпоряджатися своєю власністю, а саме вирішити питання можливості розпоряджатися коштами своїх карткових рахунках.

4. Харківській обласній військовій адміністрації:

- вжити негайних заходів з переміщення підопічних інтернатних закладів Харківської області з Центру до відповідних спеціалізованих закладів.

5. Міністерству охорони здоров'я:

- сприяти у питанні переведення підопічних зі стійкими інтелектуальними та психічними порушеннями до профільних установ для належного догляду;
 - забезпечити використання Центру відповідно то його функціонального призначення в подальшому;
 - вжити невідкладних заходів щодо усунення інших наведених порушень прав осіб, які перебувають в Центрі, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності Центру.

6. Міністерству соціальної політики:

- вжити негайних заходів з переміщення підопічних інтернатних закладів Харківської області з Центру до відповідних спеціалізованих закладів.

Додаток: фото до звіту.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини**

Владислав ЛУФЕРЕНКО

Фото до звіту

фото 1

фото 2

фото 3

фото 4

фото 5

фото 6

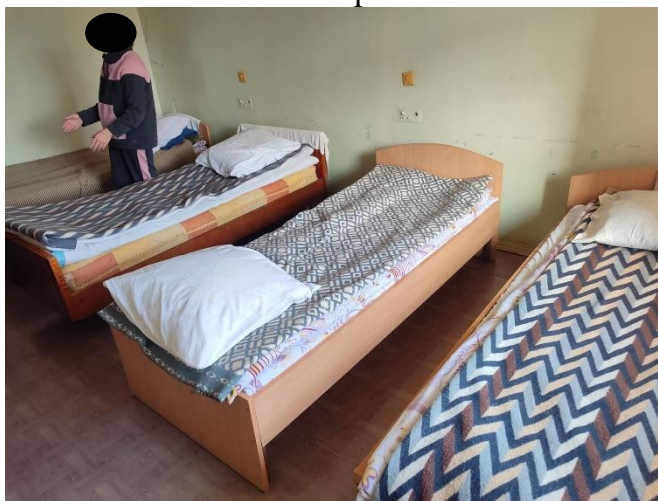

фото 7

фото 8

фото 9

фото 10

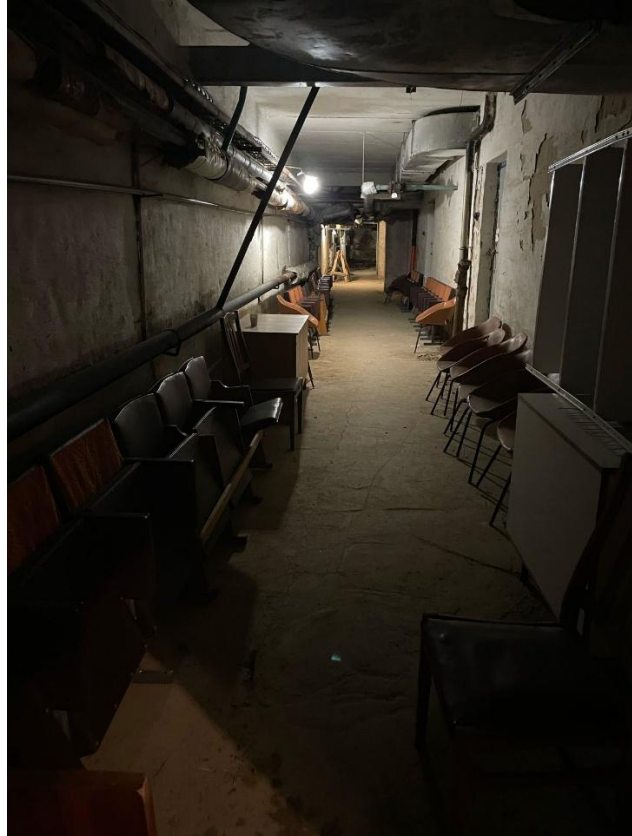

фото 11

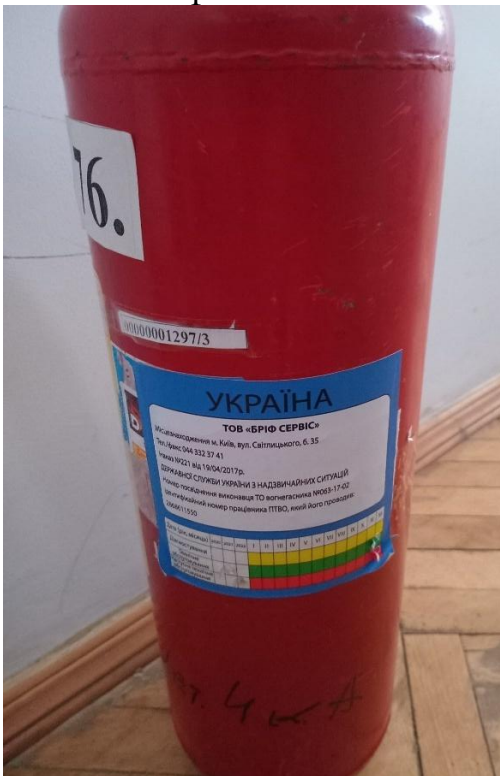

фото 12

фото 13

фото 14

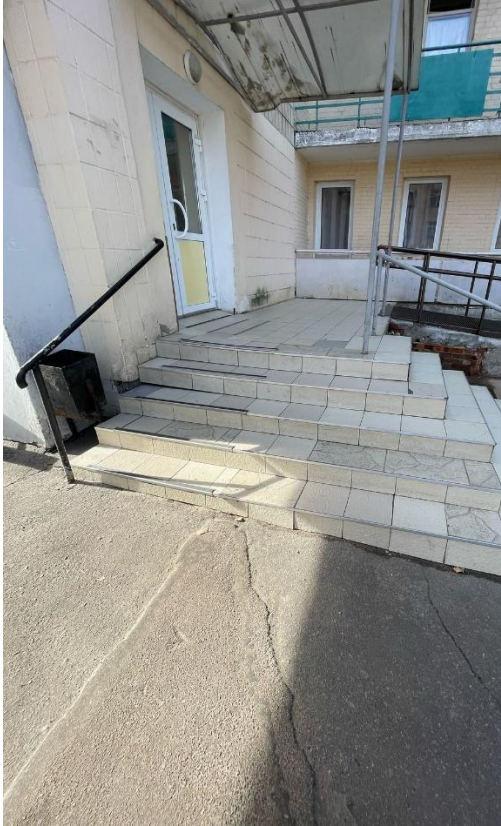
фото 15

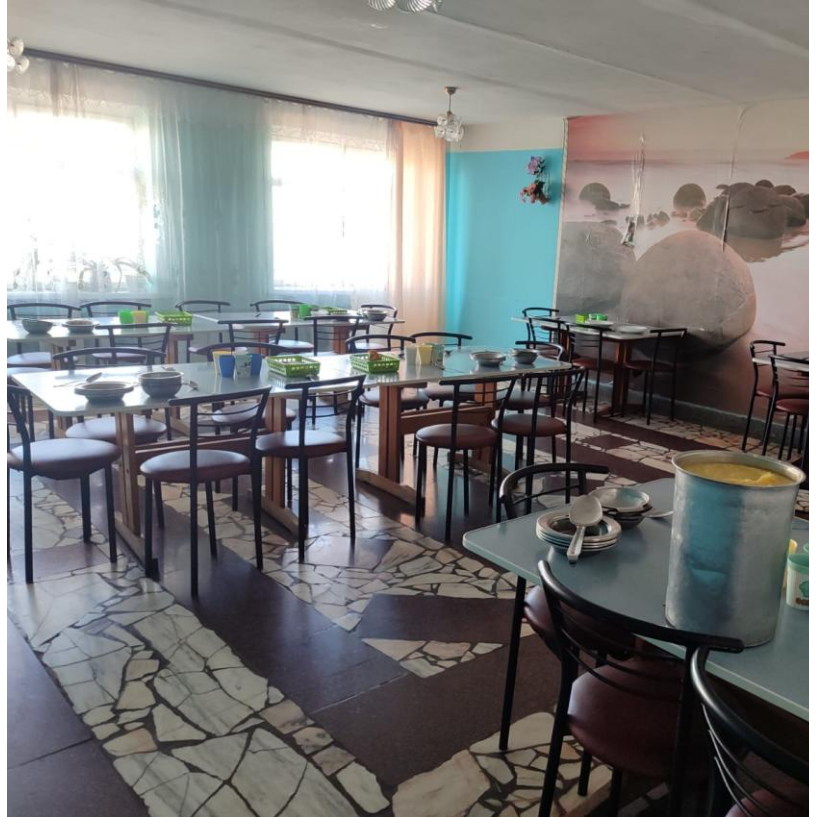
фото 16

φωτο 17

φωτο 18

φωτο 19

φωτο 20

